

[Statsministeren.]

om Rentabilitet, faldt dog til sidst, synes jeg, ud af Rollen, da det drejede sig om Overklassens private Interesser. Tilskudene til den private Skole og de private Seminarier maatte efter det ærede Medlems Mening endelig ikke røres. Det var en helt god Oplysning for dem, der havde begyndt at tro paa Videnskabsmanden og de idealistiske Talemaader.

Det ærede Medlem og andre ærede Medlemmer har rejst Spørgsmaalet: Hvorledes vil Regeringen skaffe Rentabilitet i Landbruget? Er det egentlig ikke et ejendommeligt Spørgsmaal, naar det stilles af Frikonkurrencens, Liberalismens, Privatkapitalens Tilhængere? Jeg synes, det er et Slag imod deres egen Samfundsopfattelse, naar de spørger paa den Maade. Og kunde man ikke med en vis Rimelighed forlange, at de, der ellers med alle Tegn paa Rædsel har frabedt sig Direktiver fra Regeringen og Samfundsindgreb, selv først siger, hvad de mener om Sagen, naar de endelig synes at have forladt deres gamle Teorier om, at der ingen Indblanding maa ske i disse Forhold. Vil man over til andre Driftsformer og Ejendomsformer, er det jo nærliggende at søge Statens, Regeringens og Rigsdagens Bistand, men vil man, hvad jeg har forstaaet, trods sine Krav til Staten bevare Privatejendomsretten med Frihed til Udbytning og Adgang til Fordelene ved de gode Konjunkturer, maa man vist ogsaa bygge paa dette System i de onde Tider. Jeg afviser ingenlunde Tanken om, at Staten kan yde Bistand af moralsk Art i vanskelige Tider, ogsaa af økonomisk Art, men Staten skal vel ikke paatage sig Forpligtelse til at klare de private Ejendomsbesidderes Vanskeligheder, naar Indtægterne er for smaa for dem, medens de selv stryger Gevinsten, naar Indtægterne er store.

Der er ingen, der har spurgt Regeringen om Landbrugsproduktionens Tilrettelægning, om Optagelsen af Laanene og andre Forhold, der nu er afgørende for Rentabilitetsforholdene. Hvorledes kan Regeringen saa gøres ansvarlig, naar de private Bedrifter ikke kan klare sig? Er det ikke temmelig urimeligt? Det forekommer mig, at Samfundet har ydet særdeles virksom Hjælp, ogsaa økonomisk Hjælp, og, som sagt, vi er rede til fortsat at deltage i Forhandlinger ogsaa om andre Foranstaltninger, men Hovedpunktet i det, som umuliggør Rentabiliteten, nemlig Gældsforpligtelsen og Renteydelsen, maa i første Række være et Forhold mellem Skyldneren og Fordringshaveren; de to maa afhandle med hin-

anden, hvad der kan gøres for at bedre paa dette Forhold, der er det afgørende for Rentabiliteten. Det er muligt, at Regeringen og Lovgivningsmagten bør og kan træde ind i Forholdet, men er det ikke en rimelig Fordring, at de, der har Skoen paa, enes om at sige os, hvor det er den trykker, og hvad de mener, der kan gøres for at afhjælpe Trykket. Men de er jo ingenlunde enige, det har vi hørt paa Vælgermøderne, og det hører vi herinde i Salen.

Man taler om protektionistisk Landbrugspolitik; selv Venstremænd taler nu med en vis Sympati om Korntold, Indmalingstvang, kunstig Forhøjelse af Indlandspriserne paa Fødevarer, Minimalpriser og andet af alt det forfærdelige, som man ikke før har villet høre Tale om. Ja, det kan være meget interessant, at man begynder at sysle med saadanne Problemer; ogsaa en Undersøgelse af dem vil jo være rimelig, og hvis man kan enes om noget Middel, som kan hjælpe, skal man naturligvis ikke vige tilbage for at bruge det af Hensyn til gamle Fordomme. Det er, hvad jeg saa ofte har gjort gældende, og det kan kun glæde mig, hvis Venstre ogsaa er begyndt at falde fra de gamle nedarvede Teorier.

Den gamle Tale, som vi har hørt under denne Forhandling ligesom før om en Smule Lettelse i Ejendomsskatterne, ved jo alle Landmænd er Agitation og ikke andet. Om vi saa helt fritog Landmændene for disse Ejendomsskatter, men samtidig fjernede alle andre Hjælpeove, om Hensstand og Akkord og hvad det nu hedder, saa vilde der jo Dagen efter for Alvor være Gang i Tvangsauktionerne, fordi det er helt andre Udgifter, nemlig Rentebyrden, som i særlig Grad trykker.

Men det kan jeg altsaa sige til ærede Medlemmer, som spørger om Rentabilitetsproblemet, at naar Landbruget har klareret sig Stillingen og samlet sig om visse Planer, kan vi særdeles vel drøfte disse og tage Stilling dertil, men Regeringen kan ikke have Pligt til at blande sig i private Gældsforhold, og derfor bør Spørgsmaalet om Rentabiliteten først stilles til andre, før det stilles til Regeringen og Rigsdagen.

Se, hvad Konservative mener om Spørgsmaalet, fik vi jo at vide, inden vi gik ud til Valget, da den gamle konservative Kollega Dr. Fraenkel tog Afsked med Folketinget. Jeg beder det ærede Medlem Hr. Christiani og andre nye Medlemmer stifte Bekendtskab med hans djærve Ord i det sidste Folketingsmøde før Valget.

Det ærede Medlem Hr. Holstein har